

Dr hab. prof.AWF Andrzej Dąbrowski

AWF Warszawa

Warszawa. Dn.15.01.2016

Filia w Białej Podlaskiej

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana Mgra Tomasza Balcerka n.t. „Studium empiryczne wiedzy o dopingu sportowców na przykładzie wybranych reprezentacji narodowych w Polsce”.

Praca doktorska Pana Tomasza Balcerka napisana pod opieką naukową Prof.dr hab.med. Jerzego Smorawińskiego jest dysertacją ambitną i ważną, łączącą pogłębiony namysł teoretyczny i badania empiryczne. Podejmuje ona niezwykle istotne ze względów społecznych zagadnienia z zakresu , nauk o kulturze fizycznej i sporcie, filozofii, edukacji, pedagogiki, zdrowia, polityki i etyki. Objęcie badaniami członków sportowych reprezentacji narodowych mimo interdyscyplinarnych odniesień bez wątpienia mieści się w obszarze nauk o kulturze fizycznej.

Jak słusznie zauważa Autor recenzowanej rozprawy problem dopingu w sporcie ściśle wiąże się z problematyką fair play. Dostrzeganie i analizowanie przez Pana Mgra Tomasza Balcerka tej problematyki posiada pełne uzasadnienie naukowe i praktyczno-użyteczne.

Sport jako zjawisko społeczno-kulturowe, podobnie jak humanizm jest dzieckiem kultury europejskiej. To pokrewieństwo obydwu zjawisk ułatwia przenikanie wartości humanistycznych do sportu.

Jednocześnie sport współczesny charakteryzują zjawiska dewiacyjne, takie, jak dążenie do zwycięstwa za wszelką cenę, doping, przemoc, szowinizm itp. Przeciwno tym zjawiskom umacnia się nurt humanizacji sportu, w którym lansowane są wzory postaw symbolizujące idee służące człowiekowi. W nurcie tym funkcjonuje idea fair play. Kreśli ona obraz humanizacji sportu jako normatywnego modelu życia i w takim sensie stanowi pozytywny, edukacyjny instrument w procesie wychowania przez sport.

Koncepcja fair play czerpie swe przewodnie wartości ze skarbnicy humanizmu, o którym Z.Krawczyk powiada, że „stanowi dyspozycję dla świata jako całości oraz pojedynczego człowieka, wskazuje jak realizować istotę gatunku homo.” Doping w sporcie należy dzisiaj, z uwagi na jego światowy zasięg i znaczenie dla edukacji milionów ludzi, uznać za niezwykle ważny problem społeczno-wychowawczy.

Wybór tematu pracy, posiadający tak rozległe uzasadnienia uważam za trafny.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska posiada wyrazisty kształt tematyczny, klarowną strukturę oraz logiczny układ treści. Tytuł pracy wyróżnia się zwięzłością i poprawnością językową, co ułatwia czytelnikowi analizę treści i zachęca do lektury zawartych w niej treści.

Recenzowaną pracę charakteryzuje struktura klasyczna dla rozpraw empirycznych powstających w naukach o kulturze fizycznej. Widać wyraźnie, że Doktorant wykorzystał w pełni wiedzę i sugestie Promotora, Pana Prof.dr hab.med. Jerzego Smorawińskiego, znakomitego znawcy dopingu w sporcie.

Dysertacja składa się z następujących rozdziałów: - rozdziału pierwszego, poprzedzonego wstępem, który Autor rozprawy trafnie tytułuje :” Przeglądem literatury przedmiotu badań”. Rozdział ten przedstawia panoramę wybranych problemów, których bardzo staranne opracowanie legitymizuje Jego kwalifikacje w przedmiocie badań. Są to następujące obszary wiedzy o dopingu w sporcie: geneza i ewolucja sportu, pojęcie i istota dopingu w sporcie, uwarunkowania prawne zjawiska dopingu w sporcie, klasyfikacja i typologia środków dopingu w sporcie, środki farmakologiczne i metody dopingu, wyłączenia terapeutyczne, kontrola antydopingowa jako forma zwalczania dopingu w sporcie, struktura organizacyjna i zadania Komisji do Zwalczania Dopingu w Sporcie.

Rozdział drugi – metodologiczny jest opracowany kompletnie i w moim przekonaniu prawie bezbłędnie. Autor prezentuje tu cele, problemy badawcze, pytania badawcze, hipotezy badawcze, metody i techniki badań, zmienne i wskaźniki oraz metody opracowania materiału badawczego. Moją wątpliwość budzi zapis /redakcja/ pytań badawczych 5 i 6. W każdym z nich dostrzegam więcej niż jedno pytanie. Np. w pytaniu badawczym nr 5 – „Dlaczego istnieje potrzeba zwiększenia skuteczności kontroli antydopingowej oraz sankcji wobec osób stosujących doping?”. Pytanie tak sformułowane zawiera jednocześnie hipotezę / czyli przewidywany stan rzeczy/, że ta potrzeba realnie istnieje. Sankcje wobec osób stosujących doping też zasługują na własne miejsce wśród pytań. Identyczne uwagi odnieść można do pytania badawczego nr 6. Uprzejmie proszę Autora pracy o komentarz do tej kwestii.

Rozdział trzeci jest wyrazem własnych poszukiwań Autora. Wydaje mi się, że warto byłoby w szerszym zakresie sięgnąć do badań jakościowych. Spośród źródeł, którym zaufałem polecam szczególnie opracowanie D.Silwermana, Interpretacje danych jakościowych / Warszawa 2008/.

Podniesienie dyskusji do rangi rozdziału czwartego uważam za dopuszczalną a nawet interesującą innowację strukturalną rozprawy.

Porządek recenzowanej rozprawy doktorskiej wieńczy rozdział piąty – „Podsumowanie badań i wnioski” oraz aneks, bibliografia i streszczenie. Na podstawie analizy zebranego materiału badawczego Pan Mgr Tomasz Balcerek dokonuje weryfikacji sześciu hipotez badawczych i formułuje 18 wniosków badawczych. W procesie weryfikacji hipotez i tworzenia wniosków daje się poznać jako dojrzały intelektualnie badacz, precyzyjnie i logicznie konstruujący wnioski nawiązujące do postawionych wcześniej pytań badawczych.

Literatura recenzowanej rozprawy liczy 91 pozycji / w tym 41 obcojęzycznych/, co uważam za walor opracowania. Całość rozprawy mieści się na 123 stronach. Rezultaty badań ilustruje 10 tabel i 27 rycin dobrze ilustrujących treść pracy.

Przewodnym celem poznawczym rozprawy jest poznanie stanu wiedzy i świadomości oraz określenie postaw wobec dopingu w sporcie wśród wybranych członków reprezentacji narodowych. Osiągnięcie tego celu zawdzięcza Autor analizie wyników badań /str 59-89/. Dowiadujemy się z tego

rozdziału, że spośród 158 respondentów 69% nie zetknęło się z zażywaniem dopingu w sporcie. Wśród 31% osób, które zetknęły się z dopingiem 27% stanowili zawodnicy sportów indywidualnych. Pozyskany przez Doktoranta materiał badawczy został starannie opracowany, dzięki czemu obok przytoczonych tu najogólniejszych danych, rozprawa doktorska stwarza czytelnikowi możliwość poznania dogłębnego badanego zjawiska, z jego szczegółowymi uwarunkowaniami. Cel poznawczy rozprawy został z pewnością osiągnięty. A cele tzw. „praktyczne”? Czy podzielą losy wielu innych w pilnie strzeżonych gabinetach? Wierzę, że z uwagi na doniosłość zagadnienia dotrą „pod strzechy” decydentów oraz trenerów i będą służyć najlepiej pojętej edukacji młodzieży w sporcie.

Zarówno dyskusja jak podsumowanie i wnioski dają odpowiedź na nurtujące badacza pytania, lecz jednocześnie pobudzają nas do dalszych refleksji o uwarunkowaniach interesującego nas zagadnienia tkwiących w dynamice przemian analizowanego problemu. Są one czynnikiem aktywizującym nasze poznanie w kierunku dostrzegania istoty, głębi i złożoności problemu.

Przedłożona do oceny dysertacja doktorska dobrze świadczy o solidności i rzetelności Doktoranta. Dostrzegam u Autora znaczny talent badawczy o orientacji pedagogiczno-socjologicznej, który stanowi instrumentarium umożliwiające opis, wyjaśnienie, wartościowanie postulatów związanych z podjętą problematyką. Wiarygodność pracy potwierdzają zastosowane metody badań – sondaż diagnostyczny, analiza literatury, analiza aktów prawnych, metoda historyczna i komparatystyczna oraz techniki opracowania statystycznego- EXCEL 2007, STATISTICA 10, test niezależności chi-kwadrat /x2/ Pearsona, współczynnik V-Cramera i skale istotności statystycznych.

Wymienione metody i techniki badań posłużyły do zebrania i opracowania ankiet wypełnionych przez 72 kobiety i 86 mężczyzn w Centralnych Ośrodkach Przygotowań Olimpijskich w Szczyrku, Wałczu, Spale, Cetniewie oraz Giżycku.

18 wniosków płynących z analizy materiału badawczego podnosi rangę rozprawy, bowiem mogą one przyczynić się do usprawnienia procesów przeciwdziałania dopingowi w sporcie i upowszechniania idei fair play

– dziś swoistej „religii elit”, jutro m.innymi dzięki wdrażanym badaniom i działaniom edukacyjnym władz sportowych, trenerów, szkół wyższych i innych środowisk – instrumentem edukacyjnym w wychowaniu przez sport.

Konkludując – pragnę podkreślić, że rozprawę oceniam bardzo wysoko ze względów merytorycznych i formalnych. Napisano ją piękną polszczyzną. Wnosi do wiedzy o dopingu w Polskim sporcie wiele cennych treści.

Walory prezentowanej dysertacji upoważniają mnie do wniosku, że praca kwalifikuje Doktoranta do nadania stopnia w dziedzinie nauk o kulturze fizycznej, zatem - o dopuszczenie Pana Mgra Tomasza Balcerka do dalszych etapów przewodu doktorskiego i uznanie rozprawy za wyróżniającą.

